

Työeläkelaitoksille

1.1.1994 VOIMAANTULEVIA ELÄKKEEN LASKENTASÄÄNTÖJÄ

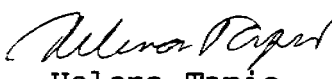
Työeläkelakeja muutetaan vuoden 1994 alusta Eläkekomitea 1990:n ehdottamalta pohjalta. Tässä yleiskirjeessä käsitellään eläkkeen laskentasääntöihin tulevia muutoksia lukuunottamatta työsuhteen automaattiseen katkaisuun, työeläkelisään ja osa-aikaeläkkeeseen liittyviä sääntöjä, joista on annettu soveltamisohjeet eri yleiskirjeissä (A 30/93, A 31/93 ja A 32/93).

Hallituksen esitys lainmuutoksiksi on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeen A 21/93 liitteenä ja vahvistetut lait yleiskirjeen A 33/93 liitteenä.

Ohjeet on käsitelty Eläketurvakeskuksessa toimivassa tulkintaryhmässä, jossa ovat jäseninä myös eläkelaitosten edustajat.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivistoinen

Helena Tapio

Lakiosasto

27.8.1993

1.1.1994 VOIMAANTULEVIA ELÄKKEEN LASKENTASÄÄNTÖJÄ

1	JOHDANTO	1
2	LAINMUUTOSTEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
2.1	TEL:n muutokset	1
2.2	Muutokset LEL:iin, TaEL:iin, YEL:iin ja MYEL:iin	3
3	ELÄKKEEN KARTTUMINEN VANHEMMILLE IKÄLUOKILLE	4
3.1	TEL-eläkkeen 2,5 prosentin karttuminen	4
3.2	LEL-, TaEL-, YEL- ja MYEL-eläkkeen 2,5 prosentin karttuminen	6
3.3	Voimaantulo	7
4	VANHUUSELÄKKEEN LASKEMISTA KOSKEVAT MUUTOKSET	8
4.1	Vanhuuseläkkeen laskeminen 1.1.1994 jälkeen	8
4.2	Vanhuuseläkkeen eläketapahtumavuoden työsuhdeai- ka	9
4.3	Eläkkeen karttuminen 63 vuoden iän jälkeen	10
4.4	Eläkkeen karttuminen ja osa-aikaeläke	10
4.5	Vanhuuseläkkeen laskeminen LEL:n perusteella	10
4.6	Vanhuuseläkkeen laskeminen TaEL:n perusteella	11
4.7	Vanhuuseläkkeen laskeminen YEL:n ja MYEL:n pe- rusteella	12
4.8	Voimaantulo	12
5	ELÄKKEEN PERUSTEENA OLEVA PALKKA (ELÄKEPALKKA)	15
5.1	Eläkepalkan laskeminen ennen 1.1.1994	15
5.2	Eläkepalkan laskeminen 1.1.1994 jälkeen	17
5.2.1	Työsuhteen päättymisen eläketapahtu- maan	18
5.2.2	Eläkepalkan laskeminen kun työsuhde päättyy eläketapahtumaan	19
5.3	Lapsenhoitoajan eläkepalkka	22
5.4	Voimaantulo	22
6	TYÖNTEKIJÄIN ELÄKEMAKSUN VÄHENTÄMINEN ELÄKKEEN PERUSTEENA OLEVISTA TYÖANSIOISTA	22
7	ELÄKKEESEEN OIKEUTTAVA TYÖSUHDEAIKA	23
7.1	Säännös ennen 1.1.1994	23
7.1.1	Oikeuskäytäntö	23
7.1.2	Eläke ulkomailta	24
7.2	Uusi säännös	24
7.2.1	Eläkkeelläoloaika	25
7.3	Voimaantulo	25
8	JÄLKIKARENSSIAIKA	25
8.1	Säännökset ennen 1.1.1994	25
8.2	Uudet säännökset	26
8.2.1	Uudet jälkikarenssiaikaa pidentävät etuudet	28

Lakiosasto

27.8.1993

8.2.1.1 Koulutus- ja erorahaston sekä Valtiokonttorin omaehtoiseen ammatilliseen aikuiskoulutukseen myöntämä henkilökohtainen tuki	28
8.2.1.2 Työvoimakoulutuksen koulutustuki	29
8.2.2 Alle 3-vuotiaan lapsen vanhempien jälkikarenssiaika	29
8.2.3 Velvoitetyn jälkikarenssiaika	30
8.3 LEL:n tulevan ajan palkan edellytys ja tulevan ajan palkkaa koskevat uudet säännökset	30
8.4 YEL:n, MYEL:n ja TaEL:n jälkikarenssiaika	31
8.5 Voimaantulo	31

LIITTEET

Esimerkki LEL:n jälkikarenssiajan laskemisesta (liite 1)
Taulukko työeläkelisään oikeuttavista ja jälkikarenssiaikaa jatkavista etuuksista (liite 2)

Lakiosasto

27.8.1993

1.1.1994 VOIMAANTULEVIA ELÄKKEEN LASKENTASÄÄNTÖJÄ

1

JOHDANTO

Eläkekomitea 90:n keskeisenä tehtävänä oli selvittää, miten parannetaan ikääntyneiden työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua työelämään nykyistä paremmin. Komitea teki ehdotuksia toimenpiteiksi, joiden tarkoituksena oli kannustaa työntöön jatkamista eläkkeen vaihtoehtona tai eläkkeen ohella.

Komitean toimenpide-ehdotukset ovat olleet perusteenä sille, että eläkkeen laskentasääntöihin tulee muutoksia vuoden 1994 alusta alkaen. Tässä yleiskirjeessä käsitellään näitä laskentasääntöjä sekä annetaan niistä soveltamisohjeita lukuunottamatta osa-aikaeläkkeeseen, työsuhteen automaattiseen katkaisuun ja työeläkelisään liittyviä sääntöjä. Osa-aikaeläkkeen määräytymiseen tulevia muutoksia käsitellään yleiskirjeessä A 32/93. Työttömyyslisan korvaa vaa työeläkelisää käsitellään yleiskirjeessä A 31/93 ja TEL:n uutta säännöstä työsuhteen automaattisesta katkaisusta yleiskirjeessä A 30/93.

2

LAINMUUTOSTEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

2.1

TEL:n muutokset

Karttuminen

Ikääntyvien työntekijöiden työssäkäynnin jatkamista tuetaan korottamalla eläkkeiden karttumisprosenttia. Eläkkeen karttumisprosentti korottuu 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta. Tämä 2,5 prosentin karttuminen ei koske tulevaa aikaa eikä myöskään täysitehoisella eläkkeellä oloa. (TEL:n 5 §:n 1 mom)

Vanhuuseläke

Vanhuuseläkkeen karttuminen edellyttää työsuhteen jatkumista tai täysitehoisella eläkkeellä oloa. Vanhuuseläkkeeseen ei enää lasketa tulevaa aikaa 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta 65 vuoden ikään, vaan eläkkeen karttuminen tänä aikana edellyttää työsuhteen jatkumista tai täysitehoisella eläkkeellä oloa (TEL:n 1 § ja 6 §:n 1 mom). Muutos koskee myös muita eläkkeitä, jotka on laskettu samoin kuin vanhuuseläke.

Lakiosasto

27.8.1993

Työsuhdeaika

TEL:n 6 §:n 1 momentin sanamuoto muuttuu vastaamaan oikeuskäytäntöä. Muutetun TEL:n 6 §:n 1 momentin mukaan työsuhdeaika ei oikeuta eläkkeeseen, jos työntekijällä on samalta ajalta oikeus saada TEL:n 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio.

Tuleva aika

Tulevan ajan jälkikarenssiaikaa pidentävät lainmuutoksen jälkeen myös koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävä henkilökohtainen tuki sekä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen koulutustuki (TEL 6 a §).

Alle 3-vuotiaan lapsen vanhemman tulevan ajan oikeuden määräytymistä muutetaan siten, että säännös koskee myös miehiä. Säännöksen soveltamisen uutena edellytyksenä on, että työntekijä on saanut saman lapsen perusteella SVL:n mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista kotihoidon tukea (TEL:n 6 a §).

Määräaikaiseen lakiin sisältyneet säännökset velvoitetyn poikkeuksellisesta vaikutuksesta tulevan ajan oikeuteen siirretään työeläkelakeihin (TEL:n 6 b §).

Eläkepalkka

Eläkepalkan laskusääntö muuttuu siten, että niissä tapauksissa, joissa työsuhde päättyy eläketapahtumaan ja joissa työsuhde on jatkunut vähintään kolmena kalenterivuotena, eläketapahtumavuotta ei oteta huomioon eläkepalkkaa määrättäessä. Muutoksen tarkoituksena on eläkehakemuksen käsittelyn nopeuttaminen.

Jos työsuhde päättyy ennen eläketapahtumaa, eläkepalkka lasketaan samalla tavalla kuin tähänkin asti. (TEL:n 7 §:n 1 mom)

Eläkepalkan laskusääntö muuttuu myös siten, että niiden vuosien ansioista, jotka ovat eläkepalkan perusteena, vähennetään työntekijäin eläkemaksuprosenttia vastaava määrä (TEL:n 7 §:n 5-7 mom).

Lakiosasto

27.8.1993

2.2

Muutokset LEL:iin, TaEL:iin, YEL:iin ja MYEL:iin

- Karttuminen** LEL-eläkkeen karttumisprosentti korottuu 2,5 prosenttiin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta (LEL:n 5 §:n 1 momentti).
- Vastaavasti kuin TEL-eläkkeiden myös TaEL-, MYEL- ja YEL-eläkkeiden karttumisprosentti korottuu (TaEL:n 3 §:n 1 mom, YEL:n 5 §:n 1 mom ja MYEL:n 6 §:n 1 mom).
- Työsuhdeaika** TEL-työsuhdeaikaa vastaavat tekstimuutokset tulevat myös LEL:iin (LEL:n 5 c §:n 1 mom), YEL:iin (YEL:n 1 §:n 3 mom:n 4 kohta) ja MYEL:iin (MYEL:n 1 §:n 3 mom:n 3 kohta). Vastaava muutos koskee viittaussäännöksen kautta myös TaEL-työsuhdeaikaa.
- Tuleva aika** TEL:n muutos tulevan ajan jälkikarenssiaikaa pidentävistä päivistä koskee viittaussäännösten kautta TaEL-, YEL- ja MYEL-eläkkeitä. Vastaava muutos tulee myös LEL:iin (LEL:n 7 §:n 2 mom).
- LEL:n tulevan ajan palkka** LEL:n tulevan ajan palkka lasketaan siten, että laskemisen perusteena olevien kalenterivuosien ajasta vähennetään se aika, jolta työntekijä ennen eläketapahtumavuotta on saanut TEL:n 7 b §:n 1 momentissa tarkoitettua työeläkelisään oikeuttavaa etuutta (LEL:n 7 a §:n 4 mom). Lainmuutoksen jälkeen näitä etuuksia ovat ansioon suhteutettujen työttömyyspäivärahojen lisäksi myös koulutus- ja kuntoutusetuudet.
- Vanhuuseläke** Vanhuuseläkkeen laskemisen muutos koskee viittaussäännösten kautta myös TaEL-, YEL- ja MYEL-eläkkeitä. Vastaava LEL:n säännös muuttuu myös. Sen mukaan palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena, ei oteta vanhuuseläkkeen perusteeksi. Ne korvataan keskimääräisellä kuukausiansiolla, jonka työntekijä on ansainnut mainittua jaksoa edeltäneen 12 kuukauden aikana (LEL:n 5 §:n 1 momentti).
- Eläkepalkka** Eläkepalkan laskusääntöä, joka koskee eläketapahtumavuoden ansioita, ei sovelleta TaEL:iin, koska TaEL:ssa on eläkkeen karttumiselle ja tulevan ajan palkan laskemiselle omat eläkkeenlaskentaa koskevat säännöksensä, joita ei ole tässä yhteydessä muutettu.
- Työntekijäin eläkemaksuosuus LEL- ja TaEL-vakuutusmaksusta vähennetään LEL:n ja TaEL:n mukaisista ansioista, näiden lakien mukaista eläkettä määrättäessä.

Lakiosasto

27.8.1993

3

ELÄKKEEN KARTTUMINEN VANHEMMILLE IKÄLUOKILLE

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia kultakin työssäolo-
vuodelta ja täysitehoisella eläkkeellä oloajalta.
Jos aika ennen TEL:n voimaantuloa 1.7.1962 otetaan
huomioon eläkettä laskettaessa, se oikeuttaa 0,5
prosentin mukaiseen karttumaan vuotta kohden.

3.1

TEL-eläkkeen 2,5 prosentin karttuminen

Lainmuutoksen jälkeen eläkkeen vuotuinen karttumis-
prosentti on 2,5 sen vuoden alusta, jonka aikana
työntekijä täyttää 60 vuotta.

TEL:n 5 §:n 1 momentti on muutetulta osaltaan seu-
raavanlainen:

"Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palve-
lusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta
ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 5/24 prosenttia
eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8
prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1
momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 6 c §:n 1 momentin perusteella
aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä."

Tulevaa aikaa ei 2,5 prosentin karttuminen kuiten-
kaan koske. Suurempi karttuminen ei myöskään koske
aikaa, jolta työntekijä on saanut täysitehoista elä-
kettä ja joka otetaan huomioon eläkkeeseen oikeut-
tavana aikana myönnettäessä myöhemmin uutta eläket-
tä.

Korotettuun karttumaan oikeuttava työsuhdeaika ote-
taan huomioon täysinä kuukausina. Jos korotettua
karttumaa edeltävästä työsuhdeajasta jää jäännöspäi-
viä, liitetään ne korotetun karttuman työsuhdeai-
kaan. Jos taas korotetun karttuman työsuhdeajasta
jää jäännöspäiviä, otetaan ne huomioon tulevaa aikaa
laskettaessa, mikäli eläkkeeseen liitetään tuleva
aika.

Lakiosasto

27.8.1993

3.2

LEL-, TaEL-, YEL- ja MYEL-eläkkeen 2,5 prosentin karttuminen

Eläkkeen 2,5 prosentin korotettu karttuminen sen vuoden alusta, jonka aikana henkilö täyttää 60 vuotta, koskee myös LEL-, TaEL-, YEL-, ja MYEL-eläkkeitä.

Eläkkeiden vertailu YEL:ssä ja MYEL:ssä

Ennen 1.5.1930 syntyneiden yrittäjien eläke on laskettu YEL:n ja MYEL:n vähimmäissäännön eli 38 prosentin perusteella. Korotetusta 2,5 prosentin karttumasta kuitenkin seuraa, että yrittäjän eläke saattaa tulla prosenttisäännön mukaan laskettuna suuremmaksi kuin vähimmäissäännön perusteella laskettuna. Näin ollen kaikkien ennen 1.5.1930 syntyneiden yrittäjien eläke lasketaan sekä vähimmäissäännön että prosenttisäännön perusteella. Vähimmäissäännön piirissä olevat yrittäjät täyttävät 65 vuotta huhtikuun 1995 loppuun mennessä.

LEL- ja TaEL-eläkkeen 2,5 prosentin karttuminen

LEL:n ja TaEL:n mukainen ansaittu eläke lasketaan 1.1.1994 jälkeen kahdessa osassa: erikseen ennen 60 vuoden täyttämistä ansaituista palkoista ja erikseen 60 vuoden täyttämivuonna ja sitä seuraavina vuosina ansaituista palkoista.

Esimerkki TaEL-eläkkeen laskemisesta

Muusikko on syntynyt 31.3.1935 ja täyttää 60 vuotta 31.3.95.
Eläketapahtuma 11.5.1997.
TaEL-ansiot on tarkistettu eläketapahtumavuoden indeksitasoon:

1,5 % karttuminen:

vuosi 1986	28 000 mk
" 1989	120 000 "
" 1993	71 000 "
" 1994	64 000 "

Yhteensä 283 000 mk

$$\frac{1,5 \times 283\,000}{100 \times 12} = \frac{283\,000}{800} = 353,75 \text{ mk/kk}$$

Lakiosasto

27.8.1993

2,5 % karttuminen:

vuosi 1995	110 000 mk
" 1996	80 000 "
" 1997	-

 Yhteensä 190 000 mk

$$\frac{2,5 \times 190\,000}{100 \times 12} = \frac{190\,000}{480} = 395,84 \text{ mk/kk}$$
Tulevan ajan eläkkeen (1,5 %) karttuminen:

TaEL:n mukaisen tulevan ajan palkan perusteena ovat neljän viimeisen kalenterivuoden TaEL-ansiot. Ansioiltaan kahta keskimmäistä kalenterivuotta pidetään tulevan ajan palkan perusteena.

Tulevan ajan perusteena olevat ansiot:

vuosi 1993	71 000 mk	valitut vuodet
" 1994	64 000 "	71 000 mk
" 1995	110 000 "	
" 1996	80 000 "	80 000 "

$$30 \times \frac{71\,000 + 80\,000}{360 + 360} = 6\,291,67 \text{ mk/kk}$$

Tuleva aika on 35 kk.

Tulevan ajan ansiot: $35 \times 6\,291,67 = 220\,208,45 \text{ mk}$
 Tulevan ajan eläke:

$$\frac{1,5 \times 220\,208,45}{100 \times 12} = \frac{220\,208,45}{800} = 275,26 \text{ mk/kk}$$

TaEL-eläke yhteensä 1 024,85 mk/kk

3.3 Voimaantulo

Korotettu karttumisprosentti koskee työsuhdeaikaa sen vuoden alusta lukien, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta, kuitenkin vasta lainmuutoksen voimaantulosta 1.1.1994 alkaen.

Lakiosasto

27.8.1993

Esimerkki

Henkilö on täyttänyt 60 vuotta vuonna 1992. Eläkettä karttuu korotetun karttuman perusteella vasta 1.1.1994 alkaen.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
	59	60	61	62	63	64	65	66	67
TEL 8.89									

	1,5 % karttuminen			2,5 % karttuminen					

4 VANHUUSELÄKKEEN LASKEMISTA KOSKEVAT MUUTOKSET

Työsuhde- ja ansiotietoja ei ole 1.1.1980 jälkeen seurattu eläkeikään saakka vanhuuseläkettä määrättäessä. Työsuhdeaika on otettu huomioon vain sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 63 vuotta. Eläkeikään jäljellä oleva aika on liitetty tulevana aikana työsuhdeaikaan, jos tulevan ajan edellytykset ovat olleet olemassa.

Työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläke ovat määräytyneet samoin perustein kuin vanhuuseläke, jos eläketapahtuma on sattunut sen vuoden jälkeen, jonka aikana henkilö on täyttänyt 63 vuotta.

Tämän vanhuuseläkkeen tulevan ajan vuoksi TEL-eläkettä ei ole karttunut niistä työsuhhteista, jotka ovat alkaneet sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 63 vuotta.

4.1 Vanhuuseläkkeen laskeminen 1.1.1994 jälkeen

Korotettu 2,5 prosentin karttuminen ei koske tulevaa aikaa. Siitä syystä myös vanhuuseläkkeen laskusääntö muuttuu.

Vanhuuseläkkeeseen ei enää lasketa tulevaa aikaa 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta 65 vuoden ikään, vaan eläkettä karttuu todellisen työssäoloajan tai eläkkeelläoloajan perusteella. Tätä muutosta sovelletaan myös määrättäessä muita eläkkeitä, joiden tuleva aika on määräytynyt vanhuuseläkkeen tulevan ajan tavoin.

Lakiosasto

27.8.1993

TEL:n 5 §:n 2 momenttiin ja 6 §:n 3 momenttiin sisältyvät vanhuuseläkkeen tulevaa aikaa koskevat säännökset kumotaan. Samoin poistetaan TEL:n 5 b §:n 2 momentin säännökset, jotka liittyvät vanhuuseläkkeen tulevan ajan laskemiseen (1.1.1994 jälkeen 5 b §:n 3 momentti). Lisäksi muutetaan TEL:n 1 §:n 1 momenttia ja 6 §:n 1 momenttia vanhuuseläkkeen määrittämisestä koskevilta osiltaan.

4.2

Vanhuuseläkkeen eläketapahtumavuoden työsuhdeaika

Vanhuuseläkkeen määrittäminen todellisen työssäolon perusteella aiheuttaa muutoksia ansiotietojen ja työsuhdeajan seuraamiseen eläkeiän täyttämisenä. Vanhuuseläkkeen laskemisen ennen eläkeiän täyttämistä mahdollistaa se, ettei eläketapahtumavuoden ansiotietoja oteta huomioon eläkettä laskettaessa. Näin ollen eläke voidaan edelleenkin laskea ennen eläkeiän täyttämistä ja myös maksaa heti eläkeiän täyttämisen jälkeen.

Jos työsuhde jatkuu siinä vaiheessa, kun työntekijä hakee vanhuuseläkettä, hän ilmoittaa hakemuslomakkeessa työsuhteen oletetun päättymispäivän. Näin saadun tiedon perusteella eläkelaitos voi laskea vanhuuseläkkeen määrän. Päättymispäivän ajankohta vaikuttaa sekä eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan että eläkepalkan määräytymiseen. (Eläketapahtumaan päättyneen työsuhteen eläkepalkka laskeminen, kohta 5.2.2.)

Eläkepäättöksen antamisen jälkeen voi käydä ilmi esimerkiksi työnantajan lähettämästä työsuhteen päättymisilmoituksesta, että työsuhde ei olekaan jatkunut eläkeiän täyttämiseen. Tällöin tarkistetaan, onko uudella päättymispäivällä vaikutusta eläkkeen määrään. Jos eläke on virheellisten tietojen perusteella myönnetty liian suurena, eläkelaitos harkitsee päätöksen purkamisen hakemista. Jos eläke taas on myönnetty liian pienenä, eläkelaitos antaa tarvittaessa oikaisupäätöksen. Eläkelaitos voi jättää eläkkeen määrän tarkistamatta, jollei eläkkeensaaja sitä erikseen vaadi ja jos työsuhde on päättynyt noin kuukauden sisällä ennen eläkeiän täyttämistä.

Jos eläkehakemuksesta tai muutoin käy ilmi, että työsuhde ei edellä kerrotuin tavoin jatku eläkeiän täyttämiseen saakka, tai jos työsuhde ei ole jatkunut kolmena kalenterivuonna ennen eläkeiän täyttämistä, eläkkeen laskemisessa tarvitaan myös työsuhteen päättymisvuoden ansiotiedot. (Eläkepalkan laskeminen 1.1.1994 jälkeen, kohta 5.2).

Lakiosasto

27.8.1993

Myös varhennettua vanhuuseläkettä myönnettäessä voidaan noudattaa edellä selostettua. Eläkeiän täyttämispäivää vastaa varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista edeltävä kalenterikuukausi, kuitenkin aikaisintaan 60-vuotispäivästä lukien. Jos työntekijä on täyttänyt 60 vuotta ennen työsuhteen päättymistä, työsuhteen katsotaan päättyneen eläketapahtumaan. Jos työntekijä ilmoittaa työsuhteen päättyvän ennen hänen 60-vuotispäiväänsä, työsuhdetta ei voida pitää päättyneenä eläketapahtumaan. Tällöin työsuhteen päättämispäivälle tulee saada työnantajan vahvistus. Tarkistus on tarpeellinen, jos työsuhteen päättymisen ja 60-vuoden iän täyttämisen välillä on yksikin päivä.

Jos työsuhde jatkuu yli vanhuuseläkeiän, työsuhdeai-
ka lasketaan vanhuuseläkeiän täyttämiseen saakka,
mutta eläke myönnetään aikaisintaan työsuhteen päät-
tymistä seuraavan kuukauden alusta.

4.3

Eläkkeen karttuminen 63 vuoden iän jälkeen

Lainmuutoksen jälkeen työntekijälle karttuu eläkettä myös sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta vanhuuseläkeikään saakka, jos hän on TEL:n alaisessa työsuhteessa. Esimerkiksi jos työntekijälle on myönnetty vanhuuseläke alennetussa eläkeiässä, ja hän menee uuteen TEL:n alaiseen työsuhteeseen eläkkeen myöntämisen jälkeen sinä kalenterivuonna, jona hän täyttää 64 vuotta, kertyy hänelle tästä uudesta työsuhteesta eläkettä työssäoloajan perusteella vanhuuseläkeikään saakka.

4.4

Eläkkeen karttuminen ja osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeellä ollessa tehdystä työstä karttuu eläkettä normaalisti työsuhdeajan ja maksetun palkan perusteella 65 vuoteen saakka. Eläkettä karttuu myös osa-aikaeläkkeellä oloajalta. (Yleiskirje A 32/93)

4.5

Vanhuuseläkkeen laskeminen LEL:n perusteella

Myös LEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen laskeminen muutuu. Niitä ansioita, jotka työntekijä on ansainnut sen kuukauden aikana, jona hän täytti 65 vuotta ja sitä edeltävän kuuden kuukauden aikana, ei oteta huomioon vanhuuseläkettä laskettaessa. Tämän ajanjakson ansio määrätään ajanjaksoa edeltävän 12 kuukauden aikana ansaittujen indeksillä tarkistettujen LEL-ansioiden perusteella. Näin laskettua keskikuu-
kausiansiota pidetään seitsemän viimeisen kuukauden

Lakiosasto

27.8.1993

4.7

Vanhuuseläkkeen laskeminen YEL:n ja MYEL:n perusteella

YEL:n ja MYEL:n mukainen vanhuuseläke lasketaan kuten TEL:n mukainen vanhuuseläke. Vanhuuseläkkeeseen ei enää lasketa tulevaa aikaa 63 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta 65 vuoden ikään asti, vaan eläkkeen ansaitseminen tänä aikana edellyttää yrittäjätoiminnan jatkumista. Jos yrittäjälle myönnetään YEL:n mukainen varhennettu vanhuuseläke, hänelle ei enää kartu YEL:n mukaista eläkettä eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Tämän jälkeen myöskään YEL:n mukainen vakuutus ei voi olla voimassa. Vastaavasti jos yrittäjä siirtyy MYEL:n mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle, hänelle ei enää kartu eläkettä MYEL:n perusteella eikä MYEL-vakuutus ole enää voimassa. (YEL:n 1 §:n 3 mom:n 5 kohta ja MYEL:n 1 §:n 3 mom:n 4 kohta)

Voimassa oleva YEL:n 5 §:n 3 momentti siirretään YEL:n 1 §:n 3 momentin 4 ja 5 kohdaksi, ja samalla säännökset muutetaan vastaamaan TEL:n 1 §:n 1 momenttia.

Vastaavasti voimassa olevaan MYEL:n 6 §:n 3 momenttiin sisältyvät säännökset vakuuttamisvelvollisuudesta siirretään MYEL:n 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdaksi ja säännökset muutetaan vastaamaan TEL:n 1 §:n 1 momenttia.

Viittaussäännösten kautta TEL:n 6 §:n 1 momentin muutos koskee myös YEL- ja MYEL-eläkkeitä.

Vanhuuseläkkeen laskemisen muutoksesta seuraa, että sekä YEL:n että MYEL:n mukaista työtuloa voidaan tarkistaa 62 vuoden iän täyttämisen jälkeenkin eläkeikään saakka.

4.8

Voimaantulo

Lainmuutoksia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen. Näin ollen vanhuuseläkkeen tulevaa aikaa ei lasketa enää eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1994 tai sen jälkeen, vaikka oikeus vanhuuseläkkeen tulevaan aikaan olisi jo saavutettu ennen 1.1.1994 voimassa olleiden säännösten perusteella.

Varhennetun vanhuuseläkkeen laskemiseen sovelletaan ennen 1.1.1994 voimassa olleita säännöksiä, jos eläke myönnetään 1.1.1994 alkaen. Jos varhennettu vanhuuseläke myönnetään 1.2.1994 alkaen, eläke lasketaan uusien säännösten perusteella.

Lakiosasto

27.8.1993

Jos myönnettyssä eläkkeessä on aikaisempien säännösten perusteella otettu huomioon tulevana aikana aika ensimmäisestä päivästä sitä kalenterivuotta, jonka aikana työntekijä täyttää 64 vuotta, eläkeiän täyttämiseen, ei tänä aikana olleesta työsuhteesta kerry eläkettä. Jos esimerkiksi varhennetussa vanhuuseläkkeessä on jo otettu huomioon tuleva aika, ei työntekijälle kartu enää eläkettä uudesta työsuhteesta, vaikka työsuhde olisi alkanut 1.1.1994 jälkeen.

Jos taas varhennetussa vanhuuseläkkeessä ei ole otettu huomioon tulevaa aikaa ja eläkkeensaaja menee eläkkeen myöntämisen jälkeen uuteen työsuhteeseen, karttuu hänelle tästä uudesta työsuhteesta eläkettä eläkeikään asti edellyttäen, että työsuhde jatkuu siihen saakka.

Jos YEL:n ja MYEL:n mukaisessa varhennetussa vanhuuseläkkeessä ei ole otettu huomioon tulevaa aikaa ja yrittäjä aloittaa muun lain mukaisen yrittäjätöiminnan tai menee eläkkeen myöntämisen jälkeen uuteen työsuhteeseen, karttuu hänelle tästä yrittäjätöiminnasta tai työsuhteesta eläkettä.

Jos taas YEL:n tai MYEL:n mukaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä oleva yrittäjä jatkaa entistä yrittäjätöimintaansa tai aloittaa uuden lain mukaisen yrittäjätöiminnan, ei hänelle kartu eläkettä tästä yrittäjätöiminnasta 1.1.1994 alkaen riippumatta siitä, onko eläkkeessä otettu huomioon tuleva aika vai ei.

Jos työntekijän työkyvyttömyyseläke lakkaa työhönpaluun vuoksi sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin hän on täyttänyt 63 vuotta, karttuu hänelle tämän työskentelyn perusteella eläkettä enintään 65 vuoden ikään saakka. Vanhuuseläkettä laskettaessa työkyvyttömyyden ajalta lasketaan vapaakirja, ja työhönpaluun jälkeisestä työsuhteesta tai työsuhteista lasketaan eläke normaalisti työsuhdeajan ja palkan perusteella. Samoin tehdään jos kysymyksessä on työttömyyseläke.

Lakiosasto

27.8.1993

Esimerkki

Työsuhde on päätynyt 30.6.1993.
 Työntekijä täyttää 65 vuotta 28.8.1994.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	61	62	63	64	65	66
TEL-työsuhde					■	
					■	
					■	
					■	

- Vuonna 1994 vanhuuseläkettä laskettaessa työsuhdeaika otetaan huomioon 30.6.1993 saakka ja työsuhteen eläkepalkka lasketaan vuosien 1990 - 1993 perusteella (uudet eläkelaskentasäännöt).
- Jos työntekijä sitä vastoin tulisi työkyvyttömäksi vuonna 1993, eläkepalkan perusteena pidettäisiin vuosien 1989 - 1992 ansioita ja aika 1.1.1993 vanhuuseläkeikään otettaisiin huomioon tulevana aikana (vanhat säännöt).

Lakiosasto

27.8.1993

5

ELÄKKEEN PERUSTEENA OLEVA PALKKA (ELÄKEPALKKA)

Eläketapahtumavuoden ansioita ei lainmuutoksen jälkeen oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, jos työsuhde on jatkunut vähintään kolmena kalenterivuotena ja työsuhde päättyy eläketapahtumaan.

Eläkepalkan laskusäännön muutos johtuu siitä, että vanhuuseläkettä laskettaessa työsuhdeaikaa seurataan eläkeiän täyttämiseen saakka. Jotta vanhuuseläkehakemukset voidaan käsitellä viipymättä jo ennen eläkeiän täyttämistä ja jotta eläkkeet voidaan edelleenkin maksaa välittömästi eläkkeelle siirtymisen jälkeen, ei eläketapahtumavuoden ansioita tarvitse selvittää eläkkeen laskemista varten.

Se sääntö, ettei eläketapahtumavuoden ansioita oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, koskee myös muita eläkkeitä kuin vanhuuseläkkeitä.

5.1

Eläkepalkan laskeminen ennen 1.1.1994

TEL:n 7 §:n 1 momentin mukaan eläkepalkka lasketaan työsuhteen neljästä viimeisestä kalenterivuodesta niiden kahden kalenterivuoden perusteella, joiden indeksillä tarkistettut keskimääräiset kuukausiansiot ovat suuruudeltaan keskimmäiset. Eläkepalkka on näiden kahden kalenterivuoden indeksillä tarkistettujen ansioiden keskimäärä kuukautta kohti.

Tämä sääntö sekä myös vähemmän kuin neljän kalenterivuoden aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkepalkan laskusäännöt käyvät ilmi seuraavalla sivulla olevasta kuviosta.

Lakiosasto

27.8.1993

Työsuhteen pituus	1990	1991	1992	1993	1994	
yli 4 kalenteri- vuoden aikana						ansioiltaan suurin ja pienin vuosi pois, jää 2 vuotta
4 kalenteri- vuoden aikana, alkamisvuonna yli 6 kk						ansioiltaan suurin ja pienin vuosi pois, jää 2 vuotta
4 kalenteri- vuoden aikana, alkamisvuonna alle 6 kk						alkamisvuo- si ja ansi- oiltaan pienin vuosi pois, jää 2 vuotta
3 kalenteri- vuoden aikana, alkamisvuonna yli 6 kk						ansioiltaan pienin vuo- si pois, jää 2 vuotta
3 kalenteri- vuoden aikana, alkamisvuonna alle 6 kk						alkamisvuo- si jää pois, jää 2 vuotta
2 kalenteri- vuoden aikana						ep. on työ- suhteen keski- määr. kuukau- siansio
1 kalenteri- vuoden aikana						ep. on työ- suhteen keski- määr. kuukau- siansio

Lakiosasto

27.8.1993

5.2

Eläkepalkan laskeminen 1.1.1994 jälkeen

Lainmuutoksen jälkeen eläketapahtumaan päättyneissä työsuhteissa eläketapahtumavuotta ei oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, jos työsuhte eläketapahtumavuosi mukaan lukien on jatkunut vähintään kolmen kalenterivuoden aikana.

Jos työsuhte päättyy ennen eläketapahtumaa tai eläketapahtumaan päättynyt työsuhte on jatkunut enintään kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan entiseen tapaan (kohta 5.1).

Muutettu TEL:n 7 §:n 1 momentti on seuraavan sisältöinen:

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta, eikä aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada TEL:n 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhte on päätetty TEL:n 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhte on päättynyt ennen eläketapahtumaa, eläkepalkka on jäljempänä tässä momentissa säädettävällä tavalla valittujen kalenterivuosien yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Milloin työsuhte päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisajkaan, jos työsuhte näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Ne kalenterivuodet, joiden ansioista eläkepalkka lasketaan, valitaan TEL:n 9 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettujen keskimääräisten kuukausiansioiden perusteella seuraavasti:

- 1) jos työsuhte on jatkunut vähintään neljän kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan neljästä viimeisestä kalenterivuodesta siten, että niistä jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on suurin;
- 2) jos työsuhte on jatkunut kolmen kalenterivuoden aikana, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin;
- 3) edellä 1 ja 2 kohdan mukaan eläkepalkkavuosia valittaessa ei työsuhteen alkamisvuotta kuitenkaan oteta huomioon, jollei työsuhte sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta; jos tällöin jää valittavaksi kolme kalenterivuotta, jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, ja jos valittavaksi jää kaksi vuotta, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;
- 4) jos työsuhte on jatkunut kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista; tai
- 5) jos työsuhte on jatkunut vain yhden vuoden aikana, eläkepalkka lasketaan sanotun vuoden ansioiden perusteella.

Lakiosasto

27.8.1993

TEL:n 7 §:n 1 momentin 3 virke on käsitelty työsuhteen automaattista katkaisua koskevassa yleiskirjeessä A 30/93.

5.2.1 Työsuhteen päättyminen eläketapahtumaan

Työsuhteen katsotaan päättyneen eläketapahtumaan, jos eläketapahtuma sattuu työsuhteen kestäessä tai työsuhteen päättymistä seuraavana päivänä.

Eläkehakemusta eläkelaitoksessa käsiteltäessä joudutaan harkitsemaan, tarvitaanko työnantajalta työsuhteen päättymistä koskeva ilmoitus vai voidaanko eläke laskea jo rekisteröidyillä tiedoilla.

Työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeitä haetaan ja niitä lasketaan vasta sen jälkeen, kun eläketapahtuma on sattunut. Mikäli eläkehakemuksessa ja muissa asiakirjoissa annetut tiedot osoittavat työsuhteen jatkuneen eläketapahtumaan saakka, voi eläkelaitos harkintansa mukaan laskea eläkkeen ja antaa päätöksen hankkimatta ensin työnantajalta eläketapahtumavuoden työsuhte- ja ansiotietoja.

Yksilöllistä varhaiseläkettä, vanhuuseläkettä sekä varhennettua vanhuuseläkettä hakiessaan eläkkeenhakija saattaa olla edelleen työssä. Eläkehakemusten käsittelyn nopeuttamiseksi eläkkeet pyritään laskemaan jo ennen eläketapahtumapäivää, mikäli se suinkin on mahdollista.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen eläketapahtumapäivä määräytyy usein sen päivän mukaan, jolta työsuhteen perusteella on viimeksi maksettu palkkaa. Työssä olevan eläkkeenhakijan saattaa olla vaikea etukäteen määrittellä tätä päivää esimerkiksi loman, sairausloman tai lomautuksen vuoksi. Mikäli käsiteltävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen eläketapahtumapäivä näyttää eläkkeenhakijan antamien tietojen perusteella luotettavalta, voi eläkelaitos harkintansa mukaan antaa maksupäätöksen mainituilla tiedoilla. Mikäli taas eläketapahtumapäivän määrittelyyn liittyy epävarmuustekijöitä, yksilöllisen varhaiseläkkeen maksupäätös tulisi antaa vasta sen jälkeen, kun työnantajalta on saatu työsuhteen päättymisilmoitus.

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen määrittymiseen vaikuttavia seikkoja on selostettu edellä muun muassa kohdassa 4.2. Yleensä nämä eläkkeet voidaan laskea etukäteen eläkehakemuksessa ilmoituilla tiedoilla, mikäli työsuhteen on ilmoitettu jatkuvan eläketapahtumaan saakka. Jos työsuhte ei jatku eläketapahtumaan saakka tai jos viimeinen työ-

Lakiosasto

27.8.1993

suhde ei ole jatkunut kolmena kalenterivuonna ennen eläketapahtumaa, eläkelaitoksen on odotettava työnantajan ilmoitusta työsuhteen päättymisestä.

Osa-aikaeläkettä hakiessaan henkilö on yleensä edelleen kokoaikaisessa työssä. Eläke voidaan laskea vasta sen jälkeen, kun työnantajalta on saatu kaikki osa-aikaeläkkeen määrittämiseen tarvittavat tiedot.

Osa-aikaeläkkeen eläketapahtumana pidetään sitä päivää, jolloin kaikki osa-aikaeläkkeen myöntämisen edellytykset ovat täyttyneet. Työsuhteen katsotaan päättyneen eläketapahtumaan silloin, jos työntekijä siirtyy kokopäivätyöstä välittömästi osa-aikatyöhön ja jos muut eläkkeen myöntämisen edellytykset ovat olemassa. Jos työntekijä on siirtynyt osa-aikatyöhön jo ennen kuin hän täytti 58 vuotta, työsuhdetta ei pidetä päättyneenä eläketapahtumaan.

5.2.2 Eläkepalkan laskeminen kun työsuhde päättyy eläketapahtumaan

Eläketapahtumavuotta ei oteta huomioon eläkepalkkaa määrättäessä, jos eläketapahtumaan päättynyt työsuhde on jatkunut eläketapahtumavuosi mukaan lukien vähintään kolmena kalenterivuotena. Kun eläketapahtumavuosi jää pois, eläkepalkka lasketaan jäljelle jäävistä vuosista saman laskusäännön mukaan kuin tähänkin asti.

Jos työsuhde on jatkunut

- vähintään viiden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan enintään neljästä viimeisestä eläketapahtumaa edeltävästä kalenterivuodesta. Eläkepalkka on näiden vuosien ansioiltaan kahden keskimäisen kalenterivuoden indeksillä tarkistettu keskimääräinen kuukausiansio.

- viiden kalenterivuoden aikana, mutta alkamisvuonna työsuhdeaikaa on ollut alle kuusi kuukautta, eläkepalkka lasketaan kolmen eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden perusteella. Ansioiltaan pienin kalenterivuosi jää pois. Eläkepalkka on kahden jäljelle jääneen kalenterivuoden indeksillä tarkistettu keskimääräinen kuukausiansio.

- neljän kalenterivuoden aikana ja työsuhteen alkamisvuonna työsuhdeaikaa on ollut yli kuusi kuukautta, eläkepalkka lasketaan kolmen eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden perusteella. Ansioiltaan pienin kalenterivuosi jää pois. Eläkepalkka on kahden jäljelle jääneen kalenterivuoden indeksillä tarkistettu keskimääräinen kuukausiansio.

- neljän kalenterivuoden aikana, mutta alkamisvuonna työsuhdeaikaa on ollut alle kuusi kuukautta, eläkepalkka lasketaan kahden eläketapahtumaa edeltävän

Lakiosasto

27.8.1993

kalenterivuoden perusteella, Eläkepalkka on näiden kahden kalenterivuoden keskimääräinen kuukausiansio. - kolmen kalenterivuoden aikana ja työsuhteen alkamisvuonna työsuhdeaikaa on ollut yli kuusi kuukautta, eläkepalkka lasketaan kahden eläketapahtumaa edeltäneen kalenterivuoden perusteella. Eläkepalkka on näiden kahden kalenterivuoden keskimääräinen kuukausiansio.

- kolmen kalenterivuoden aikana ja työsuhteen alkamisvuonna työsuhdeaikaa on ollut alle kuusi kuukautta, eläkepalkka lasketaan kahden eläketapahtumaa edeltäneen kalenterivuoden perusteella (alkamisvuosi otetaan huomioon). Eläkepalkka on näiden kahden kalenterivuoden keskimääräinen kuukausiansio.

Nämä säännöt käyvät ilmi seuraavalla sivulla olevasta kuviosta.

Lakiosasto

27.8.1993

Työsuhteen pituus	1990	1991	1992	1993	1994 et-vuosi	
5 kalenterivuoden aikana, al- kamisvuonna yli 6 kk					EI	Et-vuosi pois, neljästä vuodesta ansioiltaan pienin ja suurin pois, jää 2 vuotta
5 kalenterivuo- den aikana, alkamisvuonna alle 6 kk					EI	Et-vuosi pois, alka- misvuosi pois ja an- sioiltaan pienin vuosi pois, jää 2 vuotta.
4 kalenterivuo- den aikana, alkamisvuonna yli 6 kk					EI	Et-vuosi pois, an- sioiltaan pienin vuosi pois, jää 2 vuotta.
4 kalenterivuo- den aikana, alkamisvuonna alle 6 kk					EI	Et-vuosi pois, alka- misvuosi pois, jää 2 vuotta
3 kalenterivuo- den aikana, alkamisvuonna yli 6 kk					EI	Et-vuosi pois, jää 2 vuotta.
3 kalenterivuo- den aikana, alkamisvuonna alle 6 kk					EI	Et-vuosi pois, jää 2 vuotta

Jos työsuhde on jatkunut kahden tai yhden kalente-
rivuoden aikana, eläkepalkka on työsuhteen keskimää-
räinen kuukausipalkka.

Lakiosasto

27.8.1993

5.3

Lapsenhoitoajan eläkepalkka

TEL:n 7 §:n 1 momentin muutokset vaikuttavat myös TEL:n 7 §:n 3 momentissa säädettyyn lapsenhoitoajan eläkepalkan laskemiseen (Yleiskirje A 26/90).

Jos työsuhde päättyy eläketapahtumaan ja jos työsuhteen eläkepalkka tulee palkattoman lapsenhoitoajan vuoksi määrättäväksi TEL:n 7 §:n 3 momentin perusteella, on TEL:n 7 §:n 1 momentin muutokset otettava huomioon eläkepalkkaa laskettaessa. Haettaessa enintään neljää viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly palkatonta lapsenhoitoaika, jätetään eläketapahtumavuosi huomioon ottamatta. Samoin TEL:n 7 §:n 3 momentin poikkeussäännöstä sovellettaessa jää eläketapahtumavuosi pois, jos työsuhde on jatkunut vähintään kolmena kalenterivuotena ja päättyy eläketapahtumaan.

5.4

Voimaantulo

Uutta säännöstä sovelletaan työsuhteisiin, jotka päättyvät 1.1.1994 tai sen jälkeen.

6

TYÖNTEKIJÄIN ELÄKEMAKSUN VÄHENTÄMINEN ELÄKKEEN PERUSTEENA OLEVISTA TYÖANSIOISTA

Eläkepalkan laskusääntöä muutetaan 1.1.1994 alkaen myös siten, että eläkepalkan määräämisen perusteena olevien kalenterivuosien ansioista vähennetään työntekijän eläkemaxuprosenttia vastaava määrä. Vähennys rajoitetaan kuitenkin korkeintaan siihen prosenttimäärään, jolla palkansaajien reaaliensiot ovat työntekijäin eläkemaxun voimassaoloaikana nousseet. Vähennys tehdään sosiaali- ja terveystieteiden vahvistaman kertoimen perusteella. Eläketurvakeskus ilmoittaa kertoimen suuruuden TEL-indeksin ilmoittamisen yhteydessä.

Työntekijäin eläkemaxua vastaavan osuuden vähentäminen eläkkeen perusteena olevista ansioista koskee TEL-, LEL- ja TaEL-ansioita.

Säännökset työntekijäin eläkemaxun vähentämisestä sisältyvät TEL:n 7 §:n 5 - 7 momenttiin, LEL:n 5 §:n 1 momenttiin ja TaEL:n 5 §:n 1 momenttiin. Työntekijäin eläkemaxusta säädetään TEL:n 1 ja 12 b §:ssä, LEL:n 10 c §:ssä ja TaEL:n 7 a §:ssä.

Työntekijäin eläkemaxua ja myös eläkepalkan laskemista käsitellään tarkemmin myöhemmin ilmestyvässä työntekijäin eläkemaxua koskevassa yleiskirjeessä.

Lakiosasto

27.8.1993

7

ELÄKKEESEEN OIKEUTTAVA TYÖSUHDEAIKA

7.1

Säännös ennen 1.1.1994

TEL:n 6 §:n 1 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavana aikana ei ole otettu huomioon aikaa, jolta työntekijä työsuhteessa ollessaan on saanut täysitehoista peruseläkettä. Eläkkeen karttumisen ovat estäneet TEL:n 8 §:n 4 momentissa lueteltujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaiset peruseläkkeet, joita määrättäessä on otettu huomioon tuleva aika.

Kuitenkin eläkkeelläoloaika on oikeuttanut eläkkeeseen kun eläke on myönnetty uudelleen TEL:n 6 §:n 4 momentin mukaan.

Vastaava säännös on sisältynyt myös LEL:iin (LEL:n 5 §:n 4 mom), MYEL:iin ja YEL:iin (MYEL:n 6 §:n 3 mom ja YEL:n 5 §:n 3 mom).

7.1.1 Oikeuskäytäntö

TEL:n 6 §:n 1 momentin sanamuodon mukaan työntekijän on pitänyt saada täysitehoista eläkettä, jotta uuden eläkkeen ansaitseminen olisi estynyt. Oikeuskäytännössä uuden eläkkeen ansaitsemisen on kuitenkin estänyt se, että työntekijällä on eläkepäätöksellä vahvistettu oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen. Eläkettä ei tosiasiallisesti ole tarvinnut maksaa eläkkeensaajalle.

Tähän käytäntöön on päädytty siitä syystä, että eläkettä saattaisi kertyä muutoin samalta ajalta sekä ansiotoiminnan että tulevan ajan perusteella. Eläkettä ei aina makseta heti eläkeoikeuden syntymisestä alkaen. Eläkkeen maksamisen alkaminen eläketapahtumaa seuraavan kalenterikuukauden alusta on voinut siirtyä myöhempään ajankohtaan esimerkiksi työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen alkamista koskevien säännösten, yhteensovituksen tai hakemuksen viivästyttämisen vuoksi. Aika eläketapahtumasta eläkkeen alkamiseen on kuitenkin otettu huomioon eläkkeessä tulevana aikana.

Tämän oikeuskäytännön mukaisesti yrittäjää ei ole vakuutettu YEL:n nojalla sellaisen yrittäjätoiminnan ajalta, jolloin hänellä on ollut oikeus täysitehoiseen peruseläkkeeseen ja joka aika on tulevana aikana jo otettu eläkkeessä huomioon (YEL:n 5 §:n 3 mom).

Lakiosasto

27.8.1993

Yleiskirjeessä 24/85 on selostettu tarkemmin säännöksen soveltamista.

7.1.2. Eläke ulkomailta

Sosiaaliturvasopimusmaassa tai ETA-maassa myönnetty täysitehoinen eläke on estänyt eläkkeen karttumisen samanaikaisesta työsuhteesta Suomessa. Sen sijaan muusta kuin sosiaaliturvasopimusmaasta saatu täysitehoinen eläke ei ole estänyt eläkkeen karttumista. Tätä soveltamiskäytäntöä ei lainmuutos muuta.

7.2

Uusi säännös

Lainmuutoksen jälkeen TEL:n 6 §:n 1 momentin sanamuoto vastaa sitä, miten säännöstä on oikeuskäytännössä tähän asti sovellettu. TEL:n 6 § 1 momentti on seuraavan sisältöinen muutetulta osaltaan:

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin tyosuhteen osalta aika, jonka työsuhde TEL:n 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut 65 vuoden iän täyttämiseen mennessä siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada TEL:n 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke).

TEL:n 6 §:n 1 momentin muutokset koskevat viittaus-säännösten kautta myös TaEL-eläkkeitä. LEL:iin, YEL:iin ja MYEL:iin tulevat vastaavat muutokset (LEL:n 5 c §, YEL:n 1 §:n 3 mom ja MYEL:n 1 §:n 3 mom).

Yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan maksaa osaeläkkeen määräisenä, jos eläkkeensaajan ansiotulot nousevat yli sallitun rajamäärän. Jos ansiotulot nousevat kolmeen viidesosaan eläkepalkasta, yksilöllisen varhaiseläkkeen maksaminen lakkaa kokonaan, ja yksilöllinen varhaiseläke jää lepäämään. Lainmuutoksesta seuraa, että työntekijälle ei kerry eläkettä lepäävän yksilöllisen varhaiseläkkeen aikaisesta työsuhteesta, vaan hänen aikaisempi eläketasonsa säilyy sen ajan, jonka työntekijä on työssä. Uudesta ansiotyöstä maksetaan kuitenkin eläkevakuutusmaksut ja muut sosiaaliturvamaksut, jos yksilöllinen varhaiseläke on kokonaan lepäävänä.

Edellä esitetty säännös koskee myös lepäävän yksilöllisen varhaiseläkkeen aikana harjoitettua yrittäjätoimintaa. Yrittäjätoiminnan osalta tulee ottaa YEL:n tai MYEL:n mukainen vakuutus, jos vakuuttamisen edellytykset ovat olemassa. Yrittäjätoiminnasta ei kuitenkaan kartu eläkettä, koska aika on jo otet-

Lakiosasto

27.8.1993

tu huomioon tulevana aikana lepäävässä yksilöllisessä varhaiseläkkeessä.

7.2.1 Eläkkeelläoloaika

TEL:n 6 §:n 4 momentti siirretään TEL:n 6 c §:ään. Uudessa TEL:n 6 c §:ssä säädetään eläkkeelläoloajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi uutta eläkettä myönnettäessä, eläkkeen myöntämisestä entisiin perusteisiin ja kuntoutusrahaa saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä (Uusittu yleiskirje A 23/91, Työkyvyttömyyseläkkeet).

7.3

Voimaantulo

Uutta säännöstä sovelletaan 1.1.1994 alkaen.

8

JÄLKIKARENSSIAIKA

Eläke myönnetään täysitehoisena, jos työkyvyttömyys alkaa työsuhteen kestäessä tai ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää eli jälkikarenssiaikana. Tätä jälkikarenssiaikaa ovat jatkaneet tietyt etuuspäivät.

Jälkikarenssiaikaa pidentävien etuuksien määrä lisääntyy. Myös lapsenhoitoajan jälkikarenssiajan edellytyksiin tulee muutoksia ja säännökset ulotetaan koskemaan miehiä.

Lisäksi määräaikaiseen lakiin sisältyneet säännökset tulevan ajan liittämistä velvoitettyöhön sisällytetään pysyvinä säännöksinä työeläkelakeihin.

8.1

Säännökset ennen 1.1.1994

Jälkikarenssiaikaa ovat jatkaneet työttömyysturvain mukaiset päivärahopäivät ja opintovapaa. Jälkikarenssiaikaa ovat pidentäneet myös ne päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana ennen eläketapahtumaa saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai vastaavaa korvausta sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työeläkelakien ja kuntoutusrahalain perusteella maksettua kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturma- tai liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Jos naisella on ollut jälkikarenssiajan päättymisen ja eläketapahtuman välisen ajan kolmea vuotta nuorempi lapsi, eikä hänellä muutoin ole oikeutta tulevaan aikaan, hänellä on säilynyt tämän ns. lapsen-

Lakiosasto

27.8.1993

hoitoajan perusteella oikeus tulevaan aikaan, kuitenkin enintään 9 vuotta.

55 vuotta täyttäneen työntekijän tulevan ajan oikeus on säilynyt eläketapahtumaan saakka, jos oikeus tulevaan aikaan on ollut voimassa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin mukaisten lisäpäivien alkaessa (yleiskirje A 4/92).

Nämä jälkikarenssiaikaa koskevat säännökset ovat olleet TEL:n 6 §:n 3 momentissa.

Tulevan ajan liittämistä velvoitetyöhön on säädellyt erillinen laki (Laki velvoitetyön huomioonottamisesta eläketurvassa 476/91).

8.2

Uudet säännökset

Aikaisemmin TEL:n 6 §:n 3 momentissa olleet jälkikarenssiaikaa koskevat säännökset siirretään uuteen TEL:n 6 a §:ään. Uusi TEL:n 6 b § sisältää mm. säännökset siitä, mihin työskentelyyn tuleva aika liitetään.

Uusi TEL:n 6 a § on seuraavan sisältöinen:

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättämisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

- 1) opintovapaa-aikaa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;
- 2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;
- 3) työvainapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;
- 4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;
- 5) TEL 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai
- 6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista. Näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päiväraha olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vamman johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.